

Öznur Meriç Özakün

<https://orcid.org/0000-0002-6194-4596>

Arnavutköy Deliklikaya İlkokulu- Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul / TÜRKİYE

Kaynaştırma ve Bütünleştirme Yöntemi İle Eğitimin İncelenmesi: Literatür Çalışması

Examining Education with Mainstreaming and Integration Method: Literature Study

ÖZET

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına yönelik yapılan literatür taraması, bu alandaki önemli araştırmaların ve bulguların özetlenmesini içermektedir. Bu eğitim özel gereksinimli bireyleri genel eğitim ortamlarına entegre etme ve onlara genel eğitim programlarına katılma fırsatı tanıma anlamına gelir. Bu eğitim modeli, öğrencilerin farklı yeteneklere ve ihtiyaçlara sahip oldukları gerçeğinden yola çıkar ve eğitim sistemini daha inklüzyon odaklı hale getirir. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları, özel gereksinimli bireyleri genel eğitim ortamlarına dahil etme amacını taşır. Kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi, özel gereksinimli öğrencilerin ayrı bir eğitim ortamında değil, genel sınıflarda diğer öğrencilerle birlikte eğitim görmelerini hedefler. Bu model, öğrencilerin sosyal etkileşimlerini artırarak topluma daha iyi adapte olmalarını ve genel eğitim öğrencileriyle birlikte öğrenmelerini sağlamayı amaçlar. Bu konudaki literatür taraması, öğretmenlerin, öğrencilerin ve ebeveynlerin perspektiflerini değerlendirerek kaynaştırma/bütünleştirme eğitime yönelik çeşitli etkenleri ele almaktadır. Literatür taraması genel olarak, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının olumlu yanlarını vurgulamakla birlikte, öğretmenlerin bu uygulamalara yönelik çeşitli zorluklarla karşılaştığını göstermektedir. Bu zorluklar, genellikle bilgi eksikliği, sınıf içi sorunlar ve uygun materyal eksiklikleri gibi faktörlere dayanmaktadır. Bu nedenle, kaynaştırma/bütünleştirme eğitime daha fazla destek, eğitim ve kaynak sağlanması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma, Bütünleştirme, Özel eğitim, Öğrenci.

ABSTRACT

The literature review on inclusive/integrative education practices includes a summary of important research and findings in this field. This education means integrating individuals with special needs into general education settings and giving them the opportunity to participate in general education programs. This educational model starts from the fact that students have different abilities and needs and makes the education system more inclusion-oriented. Inclusion/integration practices aim to include individuals with special needs in general education settings. Inclusion/integration education aims for students with special needs to be educated together with other students in general classes, rather than in a separate educational environment. This model aims to enable students to better adapt to society by increasing their social interaction and learning together with general education students. The literature review on this topic addresses various factors related to inclusion/integration education by evaluating the perspectives of teachers, students and parents. In general, the literature review highlights the positive aspects of inclusion/integration practices but also shows that teachers face various challenges in implementing these practices. These challenges are usually based on factors such as lack of knowledge, classroom problems and lack of appropriate materials. Therefore, it is important to provide more support, training and resources for inclusion/integration education.

Keywords: Inclusion, Integration, Special education, Student.

1. GİRİŞ

İnsanların hayatları boyunca devam eden eğitim süreci, bireylerin bilgi ve becerilerini artırmalarını, kişisel gelişimlerini sürdürmelerini ve toplumlarına daha etkili bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlar. Bu süreç, genellikle eğitim kurumları aracılığıyla gerçekleşir ve bireylere çeşitli disiplinlerde bilgi kazandırmak, problem çözme yeteneklerini geliştirmek ve sosyal becerilerini artırmak gibi hedefler taşır. Eğitim kurumları, okul öncesi eğitimden başlayarak temel eğitim, orta öğrenim, yükseköğretim ve mesleki gelişime kadar geniş bir yelpazede hizmet sunar. Bu kurumlar, bireylerin hem akademik hem de sosyal becerilerini güçlendirmeyi amaçlarlar (Gök ve Erbaş, 2011). Öğrenciler, sadece bilgi edinmekle kalmaz, aynı zamanda eleştirel düşünme, iletişim, işbirliği ve liderlik gibi hayatları boyunca faydalı olacak becerileri de geliştirirler. Eğitim süreci, bireylerin sadece teknik bilgi ve becerilerini değil, aynı zamanda etik değerler, kültürel anlayış ve sosyal sorumluluk gibi önemli yaşam becerilerini de öğrenmelerine olanak tanır. Bu sayede, bireyler sadece kendi kariyer hedeflerine ulaşmakla kalmaz, aynı zamanda çeşitli topluluklarda etkili bir şekilde yer alabilir ve toplumsal sorumluluklarına daha duyarlı bir şekilde yaklaşabilirler (Kış ve Akçamete, 2013).

Günümüz eğitim sistemi, öğrencilerin farklı yeteneklere, öğrenme stillerine ve ihtiyaçlara sahip olduğu gerçeğini karşılamak adına sürekli olarak evrim geçirmektedir. Bu bağlamda, kaynaştırma yoluyla eğitim, eğitim sistemlerindeki önemli bir değişimi temsil etmektedir. Bu yöntemler, öğrencilerin heterojen özelliklerini göz önünde bulundurarak, her bir öğrencinin potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı amaçlamaktadır (Topçuoğlu vd., 2023). Kaynaştırma, farklı yetenek düzeylerine sahip öğrencilerin aynı sınıf ortamında bir araya getirilmesini ifade eder. Bu yaklaşım, öğrencilere birbirlerinden öğrenme fırsatı sunarken, aynı zamanda sosyal becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olur. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları, sadece öğrenciler için değil, aynı zamanda öğretmenler ve veliler için de çeşitli faydalar sunar. Öğretmenler, farklı öğrenme stillerini anlama ve öğrencilere kişiselleştirilmiş öğretim sağlama konusunda daha esnek bir yaklaşım benimseyebilir. Veliler ise çocuklarının eğitimine daha yakından katılabilecek ve onların bireysel gereksinimlerini daha iyi anlayabileceklerdir (Sanca ve Bakırcı, 2020).

Eğitim alanında gerçekleşen hızlı değişim ve gelişim, farklı öğrenci profillerinin göz önünde bulundurulmasını ve eğitim uygulamalarının bu çeşitliliği kapsamını zorunlu hale getirmiştir. Bu bağlamda, Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları, alanyazıda derlenen bir dizi çalışma ile incelenmiş ve bu yöntemlerin eğitim sistemine sağladığı önemli katkılar üzerine odaklanılmıştır.

2. EĞİTİMİN TÜRLERİ

2.1. Özel Eğitim

Eğitim kurumları aracılığıyla sağlanan eğitim, bireylerin hayatları boyunca süren bir öğrenme sürecini temsil eder. Bu süreç, bireylerin bilgi, beceri ve değerleriyle donanmalarını, toplumlarına daha anlamlı bir katkıda bulunmalarını sağlayarak, bireyleri yaşadıkları toplumun birer aktif parçası haline getirir. Özel eğitim, hayat boyu devam eden eğitim sürecinin önemli bir parçasını oluşturur ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne (ÖEHY) göre özel eğitim, özel ihtiyaçlara sahip bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere özel olarak tasarlanmış bir eğitim şeklidir. Bu kapsamda özel eğitim, belirli öğrenme zorlukları, duygusal veya davranışsal sorunlar, fiziksel engeller gibi özel ihtiyaçlara sahip olan bireylere yöneliktir (MEB, 2006). Özel eğitim, bireysel farklılıklara sahip bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime denir. Özel eğitim, bireylerin öğrenme ihtiyaçlarının, bilişsel, duygusal, sosyal veya fiziksel farklılıklarının, engellilik durumlarının veya özel gereksinimlerinin olduğu durumlarda, bu bireylere uygun bir şekilde tasarlanmış öğretim ve destek hizmetlerini içeren bir eğitim alanıdır. Özel eğitim, bireyin güçlü yönlerini vurgulayarak zayıf yönlerini desteklemeyi amaçlar (Gül ve Sönmez, 2023). Özel eğitim, bireyselleştirilmiş eğitim anlayışına dayanır. Bu nedenle, her bireyin ihtiyaçları doğrultusunda özel bir eğitim programı hazırlanır. Bu program, bireyin öğrenme stili, ilgileri, ihtiyaçları, yetenekleri ve yeterlilikleri dikkate alınarak hazırlanır. Özel eğitim, farklı ortamlarda gerçekleştirilebilir. Bu ortamlar, özel eğitim okulları, özel eğitim sınıfları, yaygın eğitim merkezleri ve rehabilitasyon merkezleridir (Sanca ve Bakırcı, 2020).

Özel eğitimde, bu bireylerin eğitimine yönelik özel olarak yetiştirilmiş uzman personel, özelleştirilmiş eğitim programları ve özel yöntemler kullanılır. Bu, bireyin özel ihtiyaçlarına uygun olarak belirlenen öğrenme stratejilerini içerir. Ayrıca, özel eğitim, bireyin tüm gelişim alanlarını kapsayacak şekilde düzenlenir ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri de göz önünde bulundurur. Özel eğitim, genellikle özel eğitim öğretmenleri tarafından yönetilir (Türkkent ve Özer, 2023). Bu öğretmenler, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde yaklaşabilen ve onların potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak için çalışan profesyonallerdir. Özel eğitim, bireyin özel ihtiyaçlarına odaklanarak, onların toplum içinde daha bağımsız ve etkili bir şekilde yaşamalarını sağlamayı amaçlar. Bu, özel eğitim alanında gerçekleşen devam eden araştırma ve gelişmelerle birlikte, özel ihtiyaçlara sahip bireylerin eğitim ve yaşam kalitesini iyileştirmek için çeşitli stratejilerin ve programların geliştirilmesine yol açmaktadır (Kök ve Delen, 2023).

2.2. Kaynaştırma Eğitimi

Özel eğitim kapsamında "kaynaştırma" kavramı sıklıkla vurgulanır ve bu kavramın ön planda olması, eğitim sistemindeki çeşitliliği ve özel ihtiyaçlara sahip bireyleri genel eğitim ortamlarına entegre etme çabalarını yansıtır. Kaynaştırma, genelde özel eğitim ve genel eğitim öğrencilerini aynı sınıf veya okul ortamında bir araya getirerek, birlikte öğrenme ve etkileşim sağlamayı amaçlayan bir yaklaşımı ifade eder (Karabulut, 2023). Bir başka deyişle kaynaştırma, özel gereksinimlere sahip bireylerin normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı eğitim ortamında bir araya gelmelerini ve gerektiği durumlarda kendilerine ve

sınıf öğretmenine destek eğitim hizmetleri sunulmasını içeren bir eğitim yaklaşımıdır (Şimşek ve Özoğlu, 2023). Bu yöntem, özel gereksinimlere sahip bireylerin toplum içinde daha fazla entegrasyonunu hedefler. Kaynaştırma, bireyin akademik ve sosyal gelişimine uygun destekleri sağlamayı amaçlar. Bu destekler, özel eğitim öğretmenleri, rehberlik uzmanları veya diğer uzmanlar tarafından verilebilir. Bireyin ihtiyaçlarına göre uyarlanmış özel eğitim programları, bireyin öğrenme potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için kullanılır (Topçuoğlu vd., 2023).

Kaynaştırma uygulamaları, bireyin ihtiyaçlarına ve öğrenme özelliklerine göre çeşitlilik gösterebilir:

Tam zamanlı kaynaştırma, özel gereksinimli bireylerin genel eğitim sınıflarında tam gün boyunca yer almasını içeren bir eğitim yaklaşımıdır. Bu uygulama, öğrencilerin genel eğitim müfredatına tamamen entegre edilmesini içerir. Dersleri, etkinlikleri ve diğer sınıf faaliyetlerini genel eğitim öğrencileriyle birlikte takip ederler (Seylim, 2023). Tam zamanlı kaynaştırmada, özel eğitim öğrencilerine ihtiyaçları doğrultusunda özel destek sağlayan özel eğitim öğretmenleri veya uzmanlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımın avantajları arasında, özel gereksinimli bireylerin genel eğitim öğrencileriyle daha fazla sosyal etkileşim içinde olmaları ve daha geniş bir öğrenme ortamında yer almaları bulunur (Öztürk, 2020). Bu, öğrencilerin farklı yeteneklere ve perspektiflere sahip arkadaşlarıyla birlikte öğrenmelerini sağlayarak, hem sosyal becerilerini geliştirmelerine hem de genel eğitim müfredatını daha etkili bir şekilde takip etmelerine olanak tanır. Tam zamanlı kaynaştırma, özel gereksinimli bireyleri topluma daha fazla entegre etme çabalarını destekleyerek, bireylerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmayı amaçlar. Bu yaklaşım, bireyin öğrenme sürecini destekleyerek, onları hem akademik hem de sosyal açıdan daha güçlü bireyler haline getirme hedefini taşır (Yazıcıoğlu, 2018).

Yarı zamanlı kaynaştırma, özel gereksinimli bireylerin belirli dersler veya aktiviteler için genel eğitim sınıflarına katılımını içeren bir eğitim yöntemidir. Bu uygulama, öğrencilere belirli konularda özel eğitim hizmetleri sağlanırken, diğer dersleri genel eğitim sınıflarında takip etmelerini içerir. Yarı zamanlı kaynaştırmada, özel eğitim öğrencilerine belirli konularda destek sağlayan özel eğitim öğretmenleri veya rehberlik uzmanları bulunabilir (Duran vd., 2021). Bu yaklaşımın avantajları arasında, öğrencinin özel ihtiyaçlarına daha fazla odaklanması ve bu ihtiyaçların karşılanması için daha spesifik destek sağlanması bulunur. Ayrıca, öğrencinin genel eğitim ortamına adım adım alışmasına olanak tanır. Yarı zamanlı kaynaştırma, öğrencilere özel eğitim hizmetlerinin yanı sıra genel eğitim ortamının dinamiklerini de deneyimleme fırsatı vererek, sosyal becerilerini ve uyum yeteneklerini güçlendirmelerine yardımcı olabilir. Bu yöntem, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına daha özelleştirilmiş bir şekilde yanıt verebilmeyi sağlar ve öğrencilere genel eğitim sınıflarında başarıyla yer alabilmeleri için gerekli olan beceri ve güveni kazandırabilir (Sanca ve Bakırcı, 2020).

2.3. Bütünleştirilmiş Eğitim

Yasal düzenlemelerle şekillendiği görülen bütünleştirilmiş eğitim felsefesi, özel gereksinimli bireylerin genel eğitim okulları ve sınıflarında akranlarıyla birlikte eğitim görmelerini kolaylaştırmıştır. Bu felsefe, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını ve kendi akademik düzeylerini dikkate alarak eğitim almalarını vurgular. Özellikle genel eğitim okulları ve sınıflarında, farklı kültürlerden gelen bireylerin sayısının artması, savaş, göç gibi nedenlerle farklılıkların çeşitlilik kazandığı bir ortamda, öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının çeşitlenmesine neden olmuştur. Bu değişen eğitim ihtiyaçları içinde, özel gereksinimli bireylerin genel eğitim sınıflarında eğitim alması, eğitimde fırsat eşitliği ve toplumsal entegrasyonun önemli bir parçasıdır (Kış ve Akçamete, 2013). Yasal düzenlemeler, bu bireylerin özel ihtiyaçlarına uygun destek ve ayarlamaların sağlanmasını amaçlamaktadır. Ayrıca, genel eğitim sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin çeşitli kültürel bağlamlardan gelmeleri, eğitimcilere öğrenci çeşitliliğiyle başa çıkma ve bu çeşitliliği bir avantaja dönüştürme konusunda yeni beceriler kazandırmaktadır. Bu bağlamda, bütünleştirilmiş eğitim felsefesi, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına duyarlı, kültürel farklılıkları göz önünde bulunduran, her bir öğrencinin potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen bir yaklaşımı temsil eder. Bu şekilde, eğitim sistemi, farklı öğrenci profillerine etkili bir şekilde yanıt verebilir ve toplumda daha kapsayıcı bir eğitim ortamı oluşturabilir (MEB, 2013).

Bütünleştirilmiş eğitim temelde, özel gereksinimli bireyleri genel eğitim ortamlarına entegre etmeyi amaçlayan bir eğitim yaklaşımını ifade eder. Bu yaklaşım, öğrencilerin özel ihtiyaçlarını dikkate alarak, farklı öğrenme stilleri, yetenekler ve ihtiyaçlara sahip öğrencilerin aynı sınıf veya okul içinde eğitim görmelerini sağlamayı hedefler (Şahbaz vd., 2018). Bu eğitimde, özel eğitim öğrencileri genel eğitim sınıflarında derslere katılır ve genel eğitim müfredatına entegre edilirler. Bu süreçte, öğrencilere bireysel ihtiyaçlarına uygun destek ve hizmetler sağlanabilir. Özel eğitim öğrencileri, genel eğitim öğrencileriyle

birlikte öğrenme deneyimleri paylaşır, sosyal etkileşimde bulunur ve genel eğitim müfredatına tam olarak katılır (Aslan, 2020).

2.4. Kaynaştırma/Bütünleştirme Uygulamalarının Yararları

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının birçok faydası bulunmaktadır. Bu uygulamalar, genel eğitim sınıflarında özel gereksinimli öğrencilerin, genel eğitim öğrencileriyle birlikte eğitim almasını sağlayan bir yaklaşımı temsil eder. İşte bu uygulamaların bazı temel yararları aşağıda maddeler halinde sunulmuştur (Akdağ vd., 2023; Akıncı, 2022):

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları, özel gereksinimli bireyleri topluma daha fazla entegre ederek sosyal çeşitliliği artırır. Aynı sınıf içinde farklı yeteneklere sahip öğrencilerin bulunması, diğer öğrencilere çeşitli bakış açıları sunar ve empatiyi geliştirir. Öğrenciler, birbirlerinin güçlü yönlerini keşfederken, zayıf yönlerine karşı anlayışlı olma ve yardımcı olma becerilerini geliştirirler (Akıncı, 2022).

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları, özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim öğrencileriyle bir arada olmalarını sağlayarak duygusal ve sosyal gelişimlerine olumlu katkılarda bulunur. Bu uygulamalar, öğrenciler arasında pozitif sosyal etkileşimlerin ve arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesine zemin oluşturur. Öncelikle, kaynaştırma sayesinde öğrenciler, birbirlerinin farklı yaşam deneyimleri ve öğrenme tarzlarıyla tanışma şansı elde ederler. Özel gereksinimli öğrenciler, sınıflarındaki diğer öğrencilerle etkileşimde bulunarak sosyal becerilerini güçlendirir. Bu etkileşim, öğrenciler arasında güven ve anlayışın gelişmesine olanak tanır. Ayrıca, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları, özel gereksinimli öğrencilere, empati geliştirme ve işbirliği yapma becerilerini artırma fırsatı sunar. Genel eğitim öğrencileri, sınıflarındaki özel gereksinimli arkadaşlarının ihtiyaçlarına duyarlılık geliştirir ve bu öğrencilere yardımcı olma konusunda olumlu bir tutum benimserler. Bu süreç, öğrenciler arasındaki dayanışma duygusunu güçlendirir ve tüm sınıfın birbirine destek olma kültürünü benimsemesine katkıda bulunur (Akdağ vd., 2023).

Duygusal ve sosyal gelişim açısından kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının en önemli avantajlarından biri, öğrencilerin birbirlerine karşı daha anlayışlı ve hoşgörülü bir tutum geliştirmeleridir. Özel gereksinimli öğrenciler, sınıflarındaki diğer öğrencilerle birlikte çalışarak sosyal becerilerini geliştirirken, genel eğitim öğrencileri de öğrenme ortamlarının çeşitlenmesini deneyimleyerek duygusal zenginleşmeye katkıda bulunurlar. Bu nedenle, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları, öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerine olumlu bir şekilde etki eden bir eğitim modeli sunar (Berkant ve Atılğan, 2017).

Akademik başarı, genel eğitim sınıflarında kaynaştırmanın önemli bir avantajıdır. Bu uygulama, özel gereksinimli öğrencilere genel eğitim müfredatına katılma fırsatı sunarak akademik başarılarını artırabilir ve öğrencilerin daha yüksek seviyede öğrenme potansiyellerini ortaya çıkarabilir. Genel eğitim sınıflarında yer almak, özel gereksinimli öğrencilere geniş bir öğrenme ortamı sağlar. Bu öğrenciler, genel eğitim müfredatına entegre oldukları için çeşitli derslere katılma imkanına sahiptirler. Bu durum, özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim öğrencileriyle aynı akademik deneyimleri paylaşmalarını sağlar. Bu ortak öğrenme süreci, öğrencilerin genel eğitim standartlarına uygun olarak ilerlemelerine olanak tanır (Deniz ve Çoban, 2019).

Ayrıca, genel eğitim sınıflarındaki kaynaştırma, öğrencilere farklı öğrenme stilleri ve ihtiyaçlarına uygun çeşitli öğretim yöntemlerini deneme şansı verir. Bu çeşitlilik, öğrencilerin öğrenme süreçlerini zenginleştirir ve kendi akademik güçlü yönlerini keşfetmelerine olanak tanır. Özel gereksinimli öğrenciler, genel eğitim sınıflarında aldıkları destekle kendi potansiyellerini en üst düzeye çıkarabilirler. Genel eğitim sınıflarındaki akademik deneyimler, özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim öğrencileriyle etkileşim içinde olmalarını sağlar. Bu etkileşim, öğrencilere akademik konularda yardımlaşma, grup çalışmalarına katılma ve birlikte projeler üretme fırsatı sunar. Bu işbirliği, öğrencilerin öğrenme süreçlerini güçlendirir ve akademik başarılarını destekler (Aslan, 2020).

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları, genel eğitim öğrencilerinin farklı yeteneklere ve ihtiyaçlara sahip olan arkadaşlarıyla bir arada öğrenmelerini teşvik ederek, öğrenciler arasında olumlu tutumların gelişmesine ve farkındalıklarının artmasına katkı sağlar. Bu uygulamalar sayesinde, genel eğitim öğrencileri çeşitli öğrenme stilleri, beceri düzeyleri ve ihtiyaçlara sahip olan arkadaşlarıyla karşılaşır. Bu etkileşim, öğrencilerin farklılıklara olan bakış açılarını zenginleştirir ve öğrenciler arasında birbirlerini daha iyi anlama fırsatı sunar. Özellikle, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının genel eğitim öğrencilerine sunduğu bu deneyim, empati geliştirmelerine olanak tanır (Yıldırım ve Kılıç, 2024). Farklı yeteneklere sahip olan öğrencilerle birlikte öğrenme, genel eğitim öğrencilerinin diğerlerinin güçlü yanlarını ve zorluklarını anlamalarına yardımcı olur. Bu süreç, öğrencilerin birbirlerine daha duyarlı ve

destekleyici bir tutum geliştirmelerine katkıda bulunur. Ayrıca, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları genel eğitim öğrencilerinin, farklı ihtiyaçlara sahip arkadaşlarıyla işbirliği yapma ve birlikte öğrenme becerilerini geliştirmelerini teşvik eder. Bu, öğrencilerin takım çalışması ve işbirliği konusundaki yeteneklerini artırarak, farklılıkları bir zenginlik olarak görmelerini sağlar (Segall, 2011).

Bireysel gelişim, özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarında yer almasının önemli bir yararadır. Bu uygulama, öğrencilerin bireysel potansiyellerini keşfettirmelerine, güçlü yönlerini geliştirmelerine ve zorluklarla başa çıkmalarına olanak tanır. Genel eğitim sınıflarındaki çeşitlilik, özel gereksinimli öğrencilere kendi yeteneklerini keşfetme ve geliştirme şansı sunar (Yıldırım ve Kılıç, 2024). Bu öğrenciler, genel eğitim öğrencileriyle etkileşimde bulunarak farklı yetenekleri gözleme ve bu yetenekleri kendi potansiyellerine uyarlama fırsatına sahip olurlar. Bu durum, öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarına ve güçlü yönlerini belirleyip geliştirmelerine yardımcı olur. Ayrıca, genel eğitim sınıflarında yer almak, özel gereksinimli öğrencilere sosyal ve duygusal açıdan olumlu bir ortam sunar. Arkadaşlık ilişkileri kurma, grup içinde etkileşime geçme ve sosyal becerileri geliştirme fırsatları, öğrencilerin bireysel gelişimlerine katkıda bulunur. Bu süreç, öğrencilerin empati, işbirliği ve iletişim becerilerini güçlendirmelerine olanak tanır. Zorluklarla başa çıkma ve problem çözme becerilerini geliştirme açısından da genel eğitim sınıfları önemli bir ortam sağlar. Özel gereksinimli öğrenciler, genel eğitim öğrencileriyle birlikte çalışarak çeşitli öğrenme deneyimleri yaşarlar. Bu deneyimler, öğrencilere farklı bakış açıları kazandırır ve çeşitli zorluklarla başa çıkma stratejileri geliştirmelerine olanak tanır (Topçuoğlu vd., 2023).

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları, eğitimde fırsat eşitliği sağlamak, toplumsal entegrasyonu teşvik etmek ve öğrencilerin birbirlerini anlamalarını güçlendirmek gibi önemli avantajlar sunar. Bu uygulamaların başarılı bir şekilde hayata geçirilmesi, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin aktif katılımını gerektirir (Yıldırım ve Kılıç, 2024).

3. ARAşTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma, literatür tarama tekniği kullanılarak hazırlanan bir derlemedir. Literatür tarama, belirli bir konu veya alanla ilgili mevcut yazın, makale, kitap ve diğer akademik kaynakları sistemli bir şekilde inceleyerek bilgi toplama sürecidir. Bu teknik, mevcut bilgileri anlamak, var olan çalışmaları değerlendirmek ve mevcut boşlukları belirlemek amacıyla kullanılır (Demirci, 2014). Bu derleme, konuyla ilgili önceki araştırmaların ve çalışmaların kapsamlı bir değerlendirmesini sunarak, Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları üzerine odaklanmaktadır. Literatür tarama tekniği, bu alanda daha önce yapılmış çalışmaların metodolojilerini, bulgularını ve öne çıkan temalarını anlamamıza yardımcı olur. Derleme, konu hakkında mevcut olan bilgileri sentezleyerek, araştırma sorularını yanıtlamak ve gelecekteki çalışmalara rehberlik etmek amacıyla tasarlanmıştır. Literatür taraması, bilimsel bir konunun mevcut durumu hakkında geniş bir bakış sağlar ve yeni araştırmalara ilham kaynağı olabilir

4. BULGULAR

4.1. İlgili Çalışmalar

Avramidis ve Norwich'in (2002) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları, kaynaştırma eğitimini kabul etme dereceleri ve kaynaştırma öğrencilerinin ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçladılar. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin genel olarak uygulamaya yönelik olumlu bir tutum sergiledikleri belirlenmiş, ancak uygulamayı kabul etme dereceleri net bir şekilde belirlenememiştir. Öğretmenlerin tutumlarını etkileyen faktörler arasında çevrenin, eğitim ortamlarının kaynaştırma eğitimi vermelerine uygun olmaması ve istenilen desteği görememeleri gibi etkenlerin bulunduğu saptanmıştır.

Gök ve Erbaş'nın (2011) araştırması, öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminin gerekliliği hakkında olumlu görüşlere sahip olduklarını, ancak sınıflarında ve okullarında genel olarak kaynaştırma uygulamalarında sorunlar yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Öğretmenler, kaynaştırma eğitimi ile ilgili yetersiz bilgi sahibi olduklarını ve bu bilgilerin kendileri için yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu eksik bilgiye sahip olmanın, sınıflarındaki kaynaştırma uygulamalarında yetersiz kalmalarına ve sorunlar yaşamalarına neden olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu, kaynaştırma uygulamasının özel gereksinimli öğrencilere birçok yarar sağladığını kabul etmiştir. Ancak, özellikle görme ve ileri derecede zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin okulöncesi eğitim kurumlarında kaynaştırılmasının uygun olmadığına inanan öğretmenlerin olduğu belirtilmiştir. Diğer özel gereksinimli öğrencilerin ise öğrenebildikleri sürece kaynaştırma eğitimine alınmaları gerektiği ifade edilmiştir.

Cankaya ve Korkmaz'ın (2012) araştırmasına göre, kaynaştırma eğitimi uygulamalarına katılan sınıf öğretmenlerinin yarısının, konuyla ilgili herhangi bir eğitim almamalarına rağmen, yeterli teorik bilgiye ve uygulamaya yönelik bilgiye sahip oldukları gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları önemli sorunlar sınıfların kalabalık olması, birden fazla kaynaştırma öğrencisinin bulunması ve eğitimsel materyallerin yetersizliği olarak belirlenmiştir. Ayrıca, kaynaştırma eğitimi uygulamasının öğretmenlere ilave sorumluluklar getirdiğini belirten öğretmenler, bu durumun sınıf yönetiminde zorluk yaşamalarına neden olduğunu ifade etmişlerdir.

Çolak ve Çetin'in (2014) çalışmasında, öğretmenlerin engelliliğe karşı tutumlarını belirlemek amacıyla öğretmenlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin medeni durumu, eğitim düzeyi ve ailelerinde engelli birey bulunup bulunmamasının, öğretmenlerin engelliliğe karşı tutumlarını etkilediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin engellilik konusunda eğitim almalarının, okullarda bu alanda uzmanların bulunmasının ve normal öğrencilere engellilik konusunda farkındalıklarının artırılması amacıyla eğitimlerin düzenlenmesinin olumlu tutum geliştirmede etkili bir rol oynayabileceği belirlenmiştir.

Can ve Kara'nın (2017) araştırması, öğrencilerin yetersizlik türlerinin sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını etkilediğini ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin konu hakkında bilgi sahibi olmalarının, olmayanlara göre özel gereksinimli öğrencilere daha olumlu tutumlarla yaklaşmalarına katkı sağladığı belirlenmiştir.

Berkant ve Atılğan'ın (2017) çalışması, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamada kendilerini yetersiz hissettiklerini ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, sınıf öğretmenleri aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri yetersiz bulmuş ve kaynaştırma eğitimiyle ilgili olarak uzman desteğine ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, kaynaştırma uygulamalarında sınıfların fiziki koşullarından kaynaklanan sorunlar ve materyal eksiklikleri bulunduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Öte yandan, sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamalarında ailelerden yeteri kadar destek göremediklerini düşünmektedirler.

Tekinarslan vd. (2018) tarafından yürütülen araştırmada, ebeveynlerin sosyal destek, bilgi, yardım ve uyarılma gereksinimleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, ebeveynlerin bu dört alanda ihtiyaçları belirlenmiştir. Annelere göre babaların daha az ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Çocuğun cinsiyeti genel ölçekte anlamlı bir fark yaratmazken, çocuğun yaşına bağlı olarak çevresel düzenleme gereksinimi, ebeveynlerin aylık gelirine göre bilgi ve yardım gereksinimi, çocuğun aldığı tanıya göre ise sosyal destek, bilgi ve yardım gereksinimleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Deniz ve Çoban'ın (2019) çalışması, öğretmenlerin büyük bir bölümünün kaynaştırma eğitimi ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları, sınırlı düzeyde uyarılmalar ve işbirliği yaptıkları, ayrıca kaynaştırma eğitimine uygun fiziksel donanım imkânlarına sahip olmadıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenler tarafından yapılan önerilerde, kaynaştırma eğitiminin ayrı okul ve sınıflarda yapılması gerektiğine dair sunulan görüşler de ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırmalar, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının çeşitli avantajları olmasına rağmen, öğretmenlerin bu yöntemleri uygulama konusunda bazı zorluklarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Özellikle Batu vd. (2018), Bakkaloğlu vd. (2018), Metin (2013) tarafından yürütülen çalışmalar, öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme konusundaki bilgi eksikliği ve uygulama sırasında karşılaştıkları sorunlarla ilgili önemli bulgulara işaret etmektedir. Araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre:

- **Bilgi Yetersizliği:** Öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları belirtilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik uygun stratejilere hakim olma konusunda zorluk yaşadıklarını gösterir.
- **Uygulama Sorunları:** Öğretmenler, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarını gerçekleştirirken ve öğretimi bireysel ihtiyaçlara uygun şekilde uyarılarken sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorunlar, sınıftaki öğrenci çeşitliliğiyle başa çıkma, öğrencilere özelleştirilmiş destek sağlama ve eğitim materyallerini adapte etme konularını içermektedir.
- **Sınıf Ortamındaki Sorunlar:** Öğretmenlerin, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarını hayata geçirirken sınıf ortamında çeşitli sorunlarla karşılaştıkları belirtilmiştir. Bu sorunlar arasında özellikle problem davranışlar önemli bir yer tutmaktadır.

5. SONUÇ

Kaynaştırma eğitimi, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte, genel eğitim ortamlarında eğitim görmesidir. Kaynaştırma eğitimi, bireylerin topluma tam ve etkin bir şekilde katılımını sağlamak için önemli bir araçtır. Bu eğitim sayesinde, özel eğitime ihtiyacı olan bireyler, akranlarıyla birlikte eğitim alma, sosyalleşme ve topluma kazandırılma fırsatı bulurlar. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte, genel eğitim ortamlarında eğitim görmeleridir. Bu uygulamalar, farklı ihtiyaçlara sahip bireylerin bir arada eğitim görmesi ve topluma tam ve etkin bir şekilde katılımını sağlamak için önemli bir araçtır.

Öğretmenlerin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarını başarılı bir şekilde yürütmesi, araştırmalara göre çeşitli önemli faktörlere dayanmaktadır. Bu faktörler arasında öğretmenlerin sahip oldukları bilgi, beceri ve deneyimlerin rolü büyüktür.

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin çok yönlü bir gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu uygulamalar, öncelikle akademik alanda öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarmak ve geliştirmek amacıyla etkilidir. Genel eğitim sınıflarında yer alarak, özel gereksinimli öğrenciler genel müfredatı takip edebilir, ders içeriğine erişim sağlayabilir ve bu sayede akademik başarılarını artırabilirler. Aynı zamanda, öğrenciler arası etkileşim ve işbirliği, genel eğitim öğrencilerinin özel gereksinimli akranlarıyla bir arada öğrenmelerini destekler.

Sosyal açıdan, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları öğrencilere eşsiz bir sosyal deneyim sunar. Öğrenciler, farklı yeteneklere sahip arkadaşlarıyla etkileşimde bulunarak sosyal becerilerini geliştirirler. Bu süreç, empati, anlayış, ve hoşgörü gibi önemli sosyal değerleri pekiştirir. Sınıf içindeki çeşitlilik, öğrencilere gerçek dünya koşullarında karşılaşabilecekleri farklılıklara adapte olma fırsatı verir. Günlük yaşam becerileri açısından ise, özel gereksinimli bireylerin genel eğitim ortamında bulunmaları, onların bağımsızlık ve kendine güven gibi hayati beceriler kazanmalarına olanak tanır. Genel eğitim sınıfları, öğrencilere günlük yaşamda karşılaşabilecekleri durumlarla başa çıkma konusunda pratiğe sahip olma fırsatı sunar. Bu da özel gereksinimli bireylerin toplum içinde daha aktif ve bağımsız bir rol üstlenmelerine olanak sağlar.

Öğretmenlerin özel eğitim konusundaki bilgi düzeyi ve deneyimleri, öğrencilerin özel ihtiyaçlarına uygun stratejiler geliştirmelerine olanak tanır. Denham ve Burton (1996) gibi araştırmacılar, öğretmenlerin özel eğitim alanında yeterlilik kazanmalarının, kaynaştırma/bütünleştirme süreçlerini daha etkili bir hale getirebileceğine işaret etmektedir. Diğer bir kritik faktör ise etkili sınıf yönetimidir. Marzano ve Marzano'nun (2003) belirttiği gibi, sınıf içi disiplin ve etkili sınıf yönetimi, öğretmenlerin karmaşık bir sınıf yapısında farklı öğrenci ihtiyaçlarına uygun bir ortam yaratmalarında önemlidir. Başarılı bir sınıf yönetimi, öğrenciler arasında adil bir ortam sağlamak, öğrencilerin katılımını artırmak ve öğrencilere özgü ihtiyaçlara uygun bir şekilde yanıt vermek için gereklidir. Ayrıca, öğretmenlerin kaynaştırmaya/bütünleştirmeye yönelik tutum ve farkındalık düzeylerinin de önemli olduğu vurgulanmaktadır. Forlin vd. (2009) gibi araştırmacılar, öğretmenlerin bu konudaki olumlu tutumlarının ve yeterli farkındalıklarının, öğrenciler arasında farklılıkları anlamalarına ve buna uygun stratejiler geliştirmelerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ancak, birçok araştırmada kaynaştırma/bütünleştirme süreçlerinde öğretmenlerin bu konularda zorluklar yaşadığı ve desteklenmeye ihtiyaç duydukları da ortaya konmuştur. Çeşitli araştırma ve deneyimler, kaynaştırma ve bütünleştirme yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarılarına, sosyal becerilerine ve duygusal gelişimlerine olumlu etkiler sağladığını göstermektedir. Bu uygulamalar, farklı yeteneklere sahip öğrencilerin aynı sınıf ortamında bir araya gelmesini mümkün kılarak, öğrenciler arasında işbirliği ve dayanışma kültürünü destekler (Batu, 2011; Gök ve Erbaş, 2011).

Türkiye'de yapılan araştırmalar incelendiğinde, özel eğitimde iş birliğinin önemine vurgu yapıldığı ve sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları problem davranışlarına yönelik müdahalelerde çeşitli stratejiler kullandıkları gözlemlenmiştir. Özellikle Batu ve Kırcaali-İftar (2011), Dayı ve Töret (2021), Sucuoğlu ve Kargın (2010), Yener ve Dayı (2021) gibi araştırmalar, eğitimcilerin ve uzmanların arasındaki iş birliğinin, özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar, uyumlu bir ekip çalışması ve etkili iletişim ile öğrenci başarısının artabileceğini vurgulamaktadır. Ancak, yapılan incelemelerde, özellikle kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına yönelik müdahalelerle ilgili görüşlerinin eksik olduğu görülmüştür (Karakoç ve Atbaşı, 2020).

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarının etkin bir şekilde gerçekleşmesinde etkili olan birçok bileşenin incelendiği ve öne çıkan sonuçların şu şekilde ortaya çıktığı görülmüştür:

- Başarıya Ulaşmada Rol Oynayan Bileşenler: Öğretmenlerin, okul idaresinin, normal gelişim gösteren öğrencilerin aileleri, özel gereksinimli öğrencilerin aileleri, fiziksel ortam, destek özel eğitim hizmetleri, sınıf içi uyarlamalar, bireysel eğitim planı ve sivil toplum kuruluşları gibi bir dizi bileşen kaynaştırma/bütünleştirme sürecinde kilit roller üstlenmektedir (Ahmetoğlu vd., 2016; Ünal ve Ahmetoğlu, 2017; Chamberlain vd., 2013).
- Öğretmenin Anahtar Rolü: Özellikle, özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılması/bütünleştirilmesi sürecinde öğretmenlerin liderlik etme, öğrencilere uygun destek ve rehberlik sağlama konularındaki etkin rolleri üzerinde durulmuştur (Segall, 2011; Yazıcı ve Akman, 2018).

Kaynaştırma, genellikle öğrencilerin heterojen özelliklere sahip olduğu sınıflarda uygulanan bir yöntemdir. Bu sayede, öğrenciler birbirlerinden öğrenirken, farklı öğrenme stilleriyle başa çıkma becerilerini geliştirebilirler. Bütünleştirme ise özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin genel eğitim ortamına dahil edilmesini amaçlar. Bu süreç, öğrencilerin kendi yeteneklerine ve potansiyellerine uygun destekleri almasını sağlar. Yapılan çalışmalar, kaynaştırma ve bütünleştirme uygulamalarının sadece öğrenciler için değil, aynı zamanda öğretmenler ve veliler için de bir dizi avantaj sunabileceğini göstermektedir. Öğretmenler, bu yöntemlerle öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına daha etkili bir şekilde cevap verebilirler. Veliler ise çocuklarının eğitim sürecine daha fazla dahil olabilir ve onların gelişimini daha yakından takip edebilirler. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının başarılı olması için şu noktalara da özen göstermek önemlidir:

- Genel sınıflarda öğrenim gören özel gereksinimli öğrencilere yönelik uygun öğretim materyalleri ve kaynaklar sağlanmalıdır. Bu, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına daha etkili bir şekilde cevap verebilir.
- Öğrencinin eğitimine katılan tüm paydaşlar arasında etkili bir iletişim ve işbirliği sağlanmalıdır. Öğretmenler, öğrencinin aileleriyle, özel eğitim uzmanlarıyla ve diğer destek personeliyle düzenli olarak iletişim halinde olmalıdır.
- Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına yönelik destek ve uyarlamalar yapılmalıdır. Öğrencilere, öğrenme tarzlarına, ilgi alanlarına ve güçlü yönlerine uygun olarak bireyselleştirilmiş eğitim sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin öğrenme sürecine daha aktif katılımını sağlamak için öğrenci merkezli öğretim stratejileri kullanılmalıdır. Öğrencilere, kendi öğrenmelerini yönlendirebilmeleri için fırsatlar tanınmalıdır.
- Öğrenciler arasındaki sosyal etkileşim ve destek, kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi sürecinde önemli bir role sahiptir. Sınıf içinde olumlu bir sosyal çevre oluşturarak, öğrenciler arasındaki dayanışmayı güçlendirmek önemlidir.

Ayrıca aşağıdaki önerilerin de dikkate alınması önemlidir:

- Öğretmenlere yönelik kaynaştırma/bütünleştirme konusunda düzenli eğitim ve gelişim programları düzenlenmelidir. Bu programlar, öğretmenlere özel gereksinimli öğrencilere yönelik stratejiler, uygun öğretim yöntemleri ve değerlendirme teknikleri konusunda bilgi sağlamalıdır.
- Deneyimli öğretmenlerin, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında yeni başlayan öğretmenlere mentorluk yapmaları teşvik edilmelidir. Bu sayede tecrübeli öğretmenlerden destek almak, yeni öğretmenlerin bu alanda daha hızlı adapte olmalarını sağlayabilir.
- Okullar, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında kullanılacak özel materyaller ve kaynaklara erişim sağlamalıdır. Bu, öğretmenlerin dersleri çeşitlendirmelerine ve öğrencilere bireysel ihtiyaçlarına uygun destek sunmalarına yardımcı olabilir.
- Öğretmenler arasında ve öğrenci-veli-öğretmen iletişimde güçlü bir iş birliği ve açık iletişim ortamı oluşturulmalıdır. Bu, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilmek için önemlidir.
- Okullar, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarında öğretmenlere destek olacak sınıf içi destek personeli sağlamalıdır. Bu personel, öğrencilere bireysel destek sağlamak ve öğretmenlere yardımcı olmak için görevlendirilebilir.
- Okul yönetimi, velileri ve yerel topluluğu kaynaştırma/bütünleştirme süreçlerine aktif olarak dahil etmelidir. Bu, toplumun bu uygulamalara destek vermesini sağlayabilir ve öğrencilerin çeşitliliğini kabul eden bir okul kültürü oluşturabilir.
- Okullar, başarılı kaynaştırma/bütünleştirme uygulamalarını paylaşan platformlar oluşturmalıdır. Bu, öğretmenlerin birbirinden öğrenmelerini ve iyi uygulama örneklerini takip etmelerini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Ahmetoğlu, E., Ünal, A.M. ve Ergin, D.Y. (2016). Kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkileyen etmenler ölçeği'nin geliştirilmesi, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 167-175.
- Akdal, D., Bulat, E., ve Yüzbaşıoğlu, F. (2023). Psikolojik danışmanların kaynaştırma/bütünleştirme eğitimine yönelik yeterlik ölçeği geliştirme çalışması. *International Journal of Eurasia Social Sciences/Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), 1194-1211.
- Akıncı, M. Ş. (2022). Kaynaştırma-bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında müzik eğitimi. *Bütünleştirici Eğitimde Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Müzik Eğitimi*, 3(4), 5-70
- Aslan, Y. G. (2020). Otizm spektrum bozukluğu olan okul öncesi çocuklarının kaynaştırma/bütünleştirme ortamlarına uygulamalı davranış analizinden yansımalar. *Sakarya University Journal of Education*, 10(1), 166-188.
- Avramidis, E., and Norwich, B. (2002). Teachers' attitudes towards integration/inclusion: a review of the literature. *European Journal Of Special Needs Education*, 17(2), 129-147.
- Bakkaloğlu, H., Yılmaz, B., Altun-könez, N. ve Yalçın, G. (2018). Türkiye'de okul öncesi kaynaştırma konusunda yapılan araştırmalar bize neler söylüyor? *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 119-150.
- Batu, E. S., Cüre, G., Nar, S., Gövercin, D. ve Keskin, M. (2018). Türkiye'de ilkököl ve ortaokullarda yapılan kaynaştırma araştırmalarının gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(3), 577-614.
- Batu, E.S. (2011). Factors for the Success Of Early Childhood Inclusion & Related Studies in Turkey. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 2(1), 57-71
- Batu, S. ve Kırcaali-İftar, G. (2011). *Kaynaştırma*. Kök Yayıncılık.
- Berkant, H. G., ve Atılğan, G. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim Yansımaları*, 1(1), 13-25.
- Can, E., & Kara, Z. (2017). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi öğrencilerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(12), 66-88.
- Cankaya, Ö. ve Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim I. kademedeki kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 1-16.
- Chamberlain, B., Kasari, C., and Rotheram-Fuller, E. (2007). Involvement or Isolation? The Social Networks of Children with Autism in Regular Classrooms, *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37, 230-232.
- Çolak, M. ve Çetin C. (2014). Öğretmenlerin engelliliğe yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(1), 191-211
- Dayı, E. ve Töret, Z. (2021). Özel eğitim öğretmeni adaylarının iş birliğine ilişkin metaforik algıları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 863-877.
- Demirci, A. (2014). Literatür taraması. *Coğrafya araştırma yöntemleri*, 1(1), 73-108.
- Denham, S.A. ve Burton, R. (1996). A Social-emotional Intervention for at-Risk 4-years Old, *Journal of School Psychology*, 34(3), 225-245.
- Deniz, E., ve Çoban, A. (2019). Kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 734-761.
- Duran, Ç., Ata, S. ve En, M. (2021). Türkiye'de kaynaştırma ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli kriterlere göre incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (14), 213-226.
- Forlin, C., Loreman, T., Sharma, U. and Earle, C. (2009). Demographic differences in changing preservice teachers' attitudes, sentiments and concerns about inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 13(2), 195-209.
- Gök, G. ve Erbaş, D. (2011). Okulöncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri, *International Journal of Early Childhood Special Education*, 3(1), 66-87.
- Gül, M. D. ve Sönmez, S. (2023). Özel eğitim öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi-uygulama yetkinlik düzeylerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 12(3), 701-714.
- Karabulut, H. A. (2023). Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik öz yeterliklerinin belirlenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 531-542.

- Karakoç, B. ve Atbaşı, Z. (2020). Özel eğitim öğretmenlerinin problem davranışlara müdahalede işbirliğinin önemine ve uygulanmasına yönelik görüşleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16 (29), 1666-1688
- Kış, A. ve Akçamete G. (2013). The impact of the educator study group model on the professional development of teachers of mainstream elementary classrooms. *July Academic Research International*, S. 4(4), 524-534.
- Kök, Ş., ve Delen, İ. (2023). Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programlarının ve tasarım temelli uygulamaların incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(2), 1489-1512.
- Marzano, R.J., and Marzano, J.S. (2003). The key to classroom management. *Educational Leadership*, 61(1), 6-17.
- MEB (2013). *Bütünleştirme kapsamında eğitim uygulamaları*. MEB Yayınları.
- MEB. (2006). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111226_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeliği_son.pdf.
- Metin, Ş. (2013). Türkiye’de okul öncesinde kaynaştırmaya ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 146-172.
- Öztürk, S. A. (2020). Kaynaştırma eğitimine ilişkin sosyal bilgiler alanında yapılan çalışmaların incelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 3(1), 70-89.
- Sanca, M., ve Bakırcı, H. (2020). Kaynaştırma öğrencilerinin örgün eğitimi destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 690-705.
- Segall, M.J. (2011). *Exploring student and teacher variables relating to inclusion of students with autism spectrum disorder in general education classrooms*, Unpublished Doctorate’s thesis, University of Georgia, Athens, Georgia
- Seylim, E. (2023). Kaynaştırma öğrencisi velilerinin okul, okul müdürü, öğretmen ve öğrenci algısı. *Journal of National Education*, 52(238), 745-780.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2010) *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları*, Kök Yayıncılık.
- Şahbaz, Ü., Atılğan, H., ve Aydemir, D. (2018). Bütünleştirmenin özel gereksinimli çocuklar üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik ölçek uyarlama çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 1843-1850.
- Şimşek, H., & Özoğlu, F. (2023). Beden eğitimi öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitimine yönelik yeterlilik düzeyleri (Malatya İl Örneği). *Eğitim Ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 1(1), 27-33.
- Tekinarslan, İ. Ç., Sivrikaya, T., Keskin, N. K., Özlü, Ö. ve Rasmussen, M. U. (2018). Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin ebeveynlerinin gereksinimlerinin belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 17(1), 82-101.
- Topçuoğlu, F., Topçuoğlu, S., Türk, M., ve Çalışkan, T. (2023). Kaynaştırma eğitiminde öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi: anaokulu öğretmenleri üzerine bir araştırma. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(5), 602-613.
- Türkkent, E., & Özer, M. (2023). Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için (0-36 ay) erken çocukluk özel eğitim öğretim programı: ebeveynlerin program ve sürece yönelik deneyimlerin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 304-331.
- Ünal, A.M. ve Ahmetoğlu, E. (2017). Kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkileyen etmenleri değerlendirilmesi Ibaness-Kırklareli/Turkey 23-24 September 2017 International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series Proceedings Book.
- Yazıcı, D.N., ve Akman, B. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin otizmli çocukların kaynaştırılması hakkındaki düşüncelerinin incelenmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(1), 105-128.
- Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve Türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 8(1), 92-110.
- Yener, C. ve Dayı, E. (2021). Kaynaştırma öğrencileri ile çalışma yapan uzmanlar arasındaki BEP sürecindeki iş birliğinin uzman ve aile görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(1), 76-93.
- Yıldırım, H. H., ve Kılıç, Y. (2024). Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yapılan ilkokul sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışlarına müdahalede iş birliğine yönelik öğretmen görüşleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(1), 75-85.